

Модельна навчальна програма

«Українська література. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти
(автори: Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Слижук О. А., Тригуб І. А.)

Тема. А. Чайковський «За сестрою»

Варіант 1

У завданнях 1–10 потрібно вибрати одну правильну відповідь

1. Продовжте думку: «За жанровою спрямованістю твір «За сестрою» А.Чайковського – це...»

- А драматичне оповідання
- Б історичний роман
- В героїко-романтична повість
- Г героїчна балада

2. Укажіть вік Павлуся, коли татари напали на село.

- А 10 років
- Б 13 років
- В 15 років
- Г 17 років

3. Укажіть, що знайшов Непорадний під сідлом коня, на якому Павлусь утік від татар.

- А Гроші
- Б Золоті речі
- В Документи
- Г Зброю

4. Укажіть, у чому Непорадний був вправним.

- А Гарно співав
- Б Смачно готував їжу
- В Уміло орудував арканом
- Г Працював на полі

5. Укажіть стан Павлуся, коли сотник віддав наказ наступати.

- А Дуже злякався.
- Б Сприйняв це як належне.
- В Зрадив, бо нарешті він міг побачити справжній козацький бій.
- Г Злякався, що його залишать і не візьмуть козаки із собою.

6. Птахи з давніх давен є символами українського народу. Вони служать важливим джерелом для розуміння духовного життя українців. Так, соловей стає уособленням мистецтва, лебідь – утіленням досвіду та поезії, журавель – символом шанування предків, лелека – символом материнства та любові до Батьківщини, родини.

Згадайте, як назвав своїх синів Степан Судак, зустрівши їх.

- А Соколами
- Б Орлами
- В Голуб'ятами

Г Лелеками

7. Укажіть рішення, яке ухвалив Павлусь, коли виявилося, що серед бранців немає Ганни.

- А Повернутися додому
- Б Умовити козаків виступити в похід та знайти його сестру.
- В Вирушити на пошуки сестри.
- Г Йти до татар та прийняти басурманську віру.

8. Укажіть, кому допомагає хлопчик, перебуваючи в татарському полоні.

- А Тітці Орісі
- Б Земляку Остапу Швидкому
- В Потурченому бранцю
- Г Полоненим козакам

9. Згадайте, кому належать слова: «Посланцям нічого боятися, що козаки вшанують звичай міжнародні й не торкнуться їх...».

- А Ібрагімові
- Б Мустафі
- В Сулейману-ефенді
- Г Девлет-Гірею

10. Укажіть свято, яке згадував Павлусь під час перебування в Девлет-Гірею.

- А Паску
- Б Миколая
- В Різдво
- Г Вербну неділю

Завдання 11 – відкрите з короткою відповіддю

11. Розгадайте ребус (відповідь запишіть з малої літери, кількість клітинок відповідає кількості літер у правильній відповіді).

--	--	--	--	--	--	--	--

Завдання 12 – 15 на встановлення відповідності

12. Упізнайте за характеристикою героя.

Образ твору	Цитатна характеристика
-------------	------------------------

1	Девлет-Гірей	А	«...не знав, чи вони живі, чи в неволі. Він волів би, щоб їх убили. На згадку про неволю в нього завмирало серце з болю...»
2	Степан Судак	Б	«...Старий із сивою бородою, що купив Павлуся, був дуже багатим татарським купцем».
3	Петро Судак	В	«...Був відважний козак і не жалів себе. Тепер йому стало ніяково, коли подумав, що його можуть убити...»
4	Сулейман-ефенді	Г	«У нього ж була шабля й два пістолі... Тепер він між козаками бував у поході і бачив, як татарин б'ється».
5	Павлусь	Д	«Велів написати грамоту й послав гінців в Коджамбак».

13. Установіть синонімічні пари слів.

Тлумачний словниковий лабіринт			
1	бадилля	А	монета
2	гамір	Б	стеблиння
3	кожух	В	лемент
4	таляри	Г	дублянка
5	мізерія	Д	частокол
		Е	пожиток

14. Доповніть проблематику твору «За сестрою».

1	життя і	А	зло
2	добро і	Б	хитрість
3	щирість і	В	смерть
4	відповідальність і	Г	безпечність

15. Установіть відповідність між цитатою й художнім засобом, ужитим у ній.

Цитата		Художні засоби	
1	Павлусів противник був старший і дужчий.	А	персоніфікація
2	І знову всі заворушилися, як мурашки.	Б	порівняння
3	Обрій неба ... кругом вас далеко спочиває на землі.	В	епітет
4	... кров замерзла в жилах.	Г	метафора

Завдання 16 з вибором 1 правильної відповіді

16. Розпізнайте елемент твору за твердженням: «Відтворення страшних картин поневолення татарськими загарбниками українського народу; зображення Павлуся, який докладає будь-яких зусиль, мужності, наполегливості, старанності, кмітливості для порятунку своєї сестри з татарського полону».

А Тема

Б Ідея

В Проблема

Г Мотив

Завдання 17 з вибором декількох правильних відповідей

17. Прочитайте основну думку твору А.Чайковського «За сестрою»: тільки любов до рідної землі, батьківської домівки, тільки сила волі, цілеспрямованість, дружня завзятість допоможе подолати будь-якого ворога заради щастя, радості, миру в кожній українській оселі.

Підберіть прислів'я / приказки, які найповніше розкривають цю думку.

А Нема на світі другої України, немає другого Дніпра.

Б Нема гіршої покути, як у ріднім краю носити пута.

В За народ і волю віддамо життя і долю.

Г Життя не має ціни, а воля дорожча за життя.

Завдання 18 – відкрите з короткою відповіддю

18. Прочитайте текст та розгляньте репродукцію картини Сергія Васильківського «Сторожа Запорозьких Вольностей» («Козаки в степу»).

Картина «Сторожа Запорозьких Вольностей» вважається одним з кращих творів митця на історичну тему. Два вершники, зупинивши коней, вслухаються в тишу безлюдного, випаленого сонцем степу. Попереду, на горизонті, блищить смуга Дніпра, справа – курган; над ними – високе небо з хмарами: невід'ємні від пейзажу вони підсилюють його значимість. У міцних постатях – упевненість і гідність. Вершники на сторожі. Їх статичність тимчасова й у будь-який момент може змінитися на рух. У загальній світлій колірній гамі зеленкувато-вохристих і голубуватих тонів стриманим акцентом виступає контраст червоного й білого в козацькому одязі. Спрямований вглиб, до горизонту, рух хмар, плавні, спокійні ритми просторових планів передають безмежність, епічність пейзажу. Відмовившись від зовнішньої оповідності, художник досягає внутрішнього заглиблення в простий сюжетний мотив, сутністю якого є ідея патріотизму.

Визначте спільну ідею з твором А.Чайковського «За сестрою».

Відповідь упишіть з малої літери в називному відмінку однини, кількість клітинок відповідає кількості літер у правильній відповіді.

[illegible]

Модельна навчальна програма

«Українська література. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти
(автори: Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Слижук О. А., Тригуб І. А.)

Тема. А.Чайковський «За сестрою»

Варіант 2

У завданнях 1–10 потрібно вибрати одну правильну відповідь

1. Продовжте думку: «Тема повісті А. Чайковського «За сестрою» — це...».

А возвеличення героїчних учинків, почуттів родинної любові та здатності на високі душевні пориви.

Б розповідь про те, як наш волелюбний народ боронив свою батьківщину від монголо-татарської навали.

В зображення пригод підлітка-українця, який рятує сестру з татарського полону.

2. Укажіть річку, яка згадується на початку твору.

А Дніпро

Б Самара

В Рось

Г Стрий

3. Продовжте думку: «Для Степана Судака неволя...».

А не була страшною

Б була гіршою за смерть

В була випробуванням на мужність

Г була страшнішою за чуму

4. Упізнайте героя за цитатою: «Він рубав на обидва боки, устеляючи землю навкруги себе трупами».

А Андрій Недоля

Б Петро

В Семен Непорадний

Г Остап Тріска

5. Укажіть, ким доводився малий Павлусь козакові Петру.

А Приятелем

Б Дядьком

В Сусідом

Г Рідним братом

6. Продовжте слова сотника Андрія Недолі про Павлуса: «Коли вийде зі своєї пригоди цілим, то буде з нього...»

А бравий козак

Б кошовий отаман

В славний гетьман

Г хоробрий сотник

7. Хто навчив Павлуся орієнтуватися по зорях?

- А Батько
- Б Сестра
- В Дід Андрій
- Г Мати

8. Укажіть, хто взяв у полон Павлуся.

- А Татарин
- Б Козак-зрадник
- В Розбійник-перевертень
- Г Татарський купець

9. Визначте за описом подій композиційний елемент твору: «очікування сестри, щаслива зустріч».

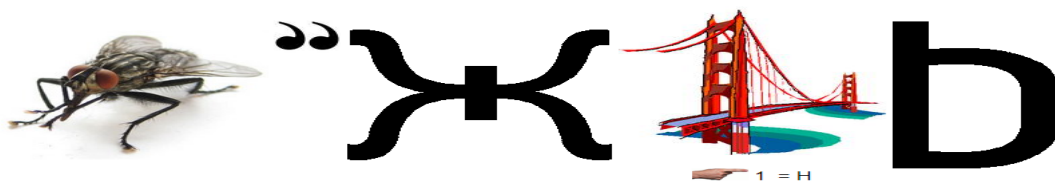
- А Експозиція
- Б Розвиток дії
- В Кульмінація
- Г Розв'язка

10. Визначте антонім до образу харциза Карима.

- А Праведник
- Б Душогуб
- В Безбожник
- Г Розбійник

Завдання 11 – відкрите з короткою відповіддю

11. Розгадайте ребус (відповідь запишіть з малої літери, кількість клітинок відповідає кількості літер у правильній відповіді).

--	--	--	--	--	--	--	--

Завдання 12 – 15 на встановлення відповідності

12. Побудуйте структуру твору.

Структурні елементи твору		Зміст	
1	Експозиція	А	Радісна зустріч Павлуся та Ганни.
2	Зав'язка	Б	Загибель діда Андрія та матері Параски. Ганнуся з батьком захоплені в полон. Павлусь тікає та зустрічається з козаками й братом Петром. Козаки оточують татарський кіш і звільняють частину українців з полону.

3	Розвиток дії	В	Мустафа-ага повертається до батька. Щасливий Девлет-Гірей дарує волю для Павлуся й Ганнусі, та для бранця Остапа Швидкого, українця, який також був у полоні разом з хлопцем.
4	Кульмінація	Г	Напад татар на село.
5	Розв'язка	Д	Розповідь родину Судаків.

13. Установіть відповідність між словом та його значенням.

<i>Глумачний словниковий лабіринт</i>			
1	жупан	А	Вогнище, багаття.
2	свитина	Б	Старовинний верхній чоловічий одяг, оздоблений хутром і позументом, що був поширений серед заможного козацтва та польської шляхти.
3	ватра	В	М'яке селянське взуття з цілого шматка шкіри без пришивної підошви.
4	китайка	Г	Старовинний довгополий верхній одяг із домотканого грубого сукна.
5	постоли	Д	Шовкова тканина синього або червоного кольору.

14. Установіть відповідність між художнім засобом і цитатою, у якій він вжитий.

	<i>Художні засоби</i>		<i>Цитата</i>
1	Персоніфікація	А	Чорна хмара впала на землю
2	Епітет	Б	Пісня притягнула і старих людей
3	Порівняння	В	Павлусь скочив на коня, мов птах
4	Гіпербола	Г	У Спасівці жив славний козацький рід Судаків

15. Доповніть проблематику твору «За сестрою».

1	вірність і ...	А	трагедія
2	батьки і ...	Б	зрада
3	радість і	В	безпечність
4	відповідальність і	Г	діти

Завдання 16 з вибором 1 правильної відповіді

16. Розпізнайте елемент твору за твердженням: «Уславлення козаків – оборонців рідної землі, Павлуся – відважного лицаря, їх благородство, відповідальність, мужність; засудження татар та українців-зрадників».

А Тема

Б Ідея

В Проблема

Г Мотив

Завдання 17 з вибором декількох правильних відповідей

17. Підберіть прислів'я / приказки, які найповніше розкривають учинок головного героя твору А.Чайковського «За сестрою».

А Братня любов краща за кам'яну стіну.

Б Не скачи у воду, як не знаєш броду.
В Дав Бог сироті долю.
Г Брат із сестрою, як річка з водою.

Завдання 18 – відкрите з короткою відповіддю

18. Прочитайте уривок з твору А.Чайковського «За сестрою» та розгляньте репродукцію картини Миколи Самокиша «Напад запорозьких козаків на обоз».

Значна кількість творів Самокиша присвячена Запорозькій Січі, подвигам її безстрашних захисників, які відстоювали свободу та незалежність України від кримського ханства, султанської Туреччини та польської шляхти.

Тепер з усіх боків засвистали на татарській стороні бойові свистілки, і татари з пекельним криком «Аллах! Аллах!» кинулись навздогін козакам. Татарські коні, витягнувши шії, мов гуси в польоті, з роздутими широко ніздрями гнались так, що животами мало не доставали землі. На них сиділи поганці в сторчачих шапках та вивернених кожухах, похилившись уперед. У кожного блищала в руках шабля. Вони почали козаків доганяти. Віддаль між ними щораз меншала, а тут Недолі й не видно.

Позаду ватаги їхав Тріска. Нараз Тріска завернув півколом коня і став проти татар. Під час погоні татари замішалися. Деякі їхні коні висунулись трохи наперед.

Визначте спільну рису козаків на картині та з твору А.Чайковського «За сестрою»
(відповідь упишіть з малої літери в називному відмінку однини, кількість клітинок відповідає кількості літер у правильній відповіді)

[illegible]

Відповіді

Тип завдання	Із вибором 1 правильної відповіді										Відкриті ТЗ	На встановлення відповідності				Із вибором 1 правильної відповіді	Із вибором декількох правильних відповідей	Відкриті ТЗ
№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Варіант 1	В	Б	А	В	В	А	В	Б	Г	В	козацтво	1-Д 2-А 3-В 4-Б 5-Г	1-Б 2-В 3-Г 4-А 5-Е	1-В 2-А 3-Б 4-Г	1-В 2-Б 3-А 4-Г	А	А, В	патріотизм
Варіант 2	В	Б	Б	Г	Г	Б	В	В	В	А	мужність	1-Д 2-Г 3-Б 4-А 5-В	1-Б 2-Г 3-А 4-Д 5-В	1-Б 2-Г 3-В 4-А	1-Б 2-Г 3-А 4-В	Б	А, Г	відважність

Використані джерела

1. Андрій Чайковський — За сестрою (характеристика та аналіз героїв). URL: <https://www.ukrlib.com.ua/review/printit.php?tid=18553>
2. «За сестрою» аналіз твору. URL: <https://dovidka.biz.ua/za-sestroyu-analiz-tvoru>
3. Музей українського живопису. URL: <https://www.facebook.com/MuseumOfUkrainianPainting/photos/a.1413421722223365/1900179370214262/?type=3>
4. А.Чайковський "За сестрою" 7-9 розділи. URL: <https://naurok.com.ua/test/a-chaykovskiy-za-sestroyu-7-9-rozdili-636381.html>